

YANGI O‘ZBEKISTONDA HARBIY XIZMATCHILAR MA’NAVIY-AXLOQIY TANLOVINI SHAKLLANTIRISHDA AXBOROT-KOMMUNIKATSION TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12189541>

G‘aniyev Sherxon Meytanboyevich,
Chirchiq oliy tank qo‘mondonlik
muhandislik bilim yurti
Boshlig‘ining 1-o‘rinbosari

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada Yangi O‘zbekistonda harbiy xizmatchilar ma‘naviy-axloqiy tanlovini shakllantirishda axborot-kommunikatsion texnologiyalarning o‘rni bilan aloqador jihatlar o‘rganilgan. Shuningdek, ilg‘or xorij tajribasiga yetibor qaratgan holda harbiy xizmatchilar ma‘naviy-axloqiy tanlovini shakllantirishda axborot-kommunikatsion texnologiyalarning o‘rni tadqiq yetilgan hamda harbiy xizmatchilarni ilmiy-ijodiy imkoniyatlarini samaradorligini oshirish maqsadida harbiy ta‘lim sifatini tubdan oshirish, chet tillar, informatika hamda zamonaviy harbiy fanlarni chuqurlashtirilgan tarzda o‘rgatishga aloqador xulosalar keltirilgan.

***Kalit so‘zlar:** ijtimoiy davlat va axborot-kommunikatsion texnologiyalar, harbiy xizmatchilar, ma‘naviy-axloqiy tanlovini, informatika.*

РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ФОРМИРОВАНИИ ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОГО ОТБОРА ВОЕННОСЛУЖАЩИХ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассмотрены аспекты, связанные с ролью информационно-коммуникационных технологий в формировании духовно-нравственного отбора военнослужащих в новом Узбекистане. Также исследована роль информационно-коммуникационных технологий в формировании морально-нравственного отбора военнослужащих с акцентом на передовой зарубежный опыт и сделаны выводы, касающиеся кардинального повышения качества военного образования, углубленного обучения иностранным языкам, информатике и современным военным наукам в целях повышения эффективности научно-творческого потенциала военнослужащих.

***Ключевые слова:** социальное государство и информационно-коммуникационные технологии, военнослужащих, морально-нравственный отбор, информатика.*

THE ROLE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN SHAPING THE SPIRITUAL AND MORAL SELECTION OF MILITARY PERSONNEL IN THE NEW UZBEKISTAN

ANNOTATION

This article discusses aspects related to the role of information and communication technologies in shaping the spiritual and moral selection of military personnel in the new Uzbekistan. The role of information and communication technologies in the formation of moral selection of military personnel with an emphasis on advanced foreign experience is also studied and conclusions are drawn regarding the cardinal improvement of the quality of military education, in-depth training in foreign languages, computer science and modern military sciences in order to increase the effectiveness of scientific and creative potential of military personnel.

Keywords: *the welfare state and information and communication technologies, military personnel, moral selection, computer science.*

KIRISH

Yangi O‘zbekistonda harbiy xizmatchilar ma’naviy-axloqiy tanlovini shakllantirishda axborot-kommunikatsion texnologiyalarning o‘rni masalasinin o‘rganish dolzarb mummo hisoblanadi. Hususan, ushbu jarayonni ijtimoiy davlat va axborot-kommunikatsion texnologiyalarning harbiy xizmatchilar ma’naviy-axloqiy tanlovini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb yetadi. Aslida, ijtimoiy davlat deganda, ijtimoiy sohaga ustuvorlik qaratiladigan, fuqarolarning tengligi, ularning turli tabaqalarga ajralishiga yo‘l qo‘ymaydigan, umumfarovonlik ta‘minlangan jamiyat tushuniladi. Aynan umumfarovonlik ta‘minlangan jamiyat, ijtimoiy adolat tamoyillari qaror topgan ma’naviy barkamol yoshlar tarbiyasiga ahamiyat bergan jamiyat hisoblanadi.

"Harbiy xizmatchilar G‘arb davlatlarining bir qator qurolli kuchlarining shaxsiy ma‘lumotlar tizimining samaradorligi ko‘p jihatdan yaxshi tashkil yetilgan va muvofiqlashtirilgan tashkiliy tuzilmaga asoslanadi. Masalan, kadrlar bilan ma‘lumot va ma‘rifiy ishlar kompleksi Germaniya CAda "ichki boshqaruv" deb ataladigan tizim doirasida amalga oshiriladi. Ushbu konsepsiya harbiy xizmatchilarni harbiy tarbiyalash va mafkuraviy qayta ishlash jarayonini va quyidagilarni o‘z ichiga oladi: qo‘l ostidagilar bilan ishlashni tashkil yetish, siyosiy ta‘lim, harbiy intizom, intizom amaliyoti, harbiy-huquqiy normalar, urush masalalari bo‘yicha xalqaro huquq asoslari, psixologiya va sotsiologiya yelementlari. Shu bilan birga, Bundesverda mafkuraviy tayyorgarlikning asosiy shakli - siyosiy ta‘lim darslari (harbiy

xizmatchilarning barcha toifalari uchun majburiy). Odatda ular beshta asosiy mavzu bo‘yicha o‘tkaziladi: "Harbiy xizmatchilarning asosiy huquq va burchlari", «Bundesver va SAKO», «Parlamentar demokratiya», «Bundesverning roli va vazifalari» va «Yevropa davlatlarining ijtimoiy-siyosiy tizimlari». Shu bilan birga, ma‘ruzalar, suhbatlar, seminarlar, muhokamalar, shuningdek, kino va video materiallardan foydalaniladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Mazkur sohaga aloqador ko‘plab ilmiy izlanishlar amalga oshirilgan bo‘lib, xususan, O‘zbekiston Respublikasi aloqa, axborotlashtirish va telekommunikasiya texnologiyalari Davlat qo‘mitasi huzuridagi "elektron hukumat" tizimini rivojlantirish markazi hamda axborot xavfsizligini ta‘minlash markazi faoliyatini tashkil yetish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi qonun xujjatlari atrofliyacha o‘rganilgan. Yelektron hukumat sohasidagi muammolar va axborot xavfsizligi oid hamda xorijiy olimlar tadqiqotlaridan Min-Shiang, Xvan chun-ta L. Jua-Dji Sen va Yen-Ping Chu. INFORMATION & SECURITY Shneps-Shneppe, Manfred A. Telekommunikasii pentagona: tsifrovaya transformasiya i kiberzatshita / M. A. Shneps-Shneppe. - Moskva : Goryachaya liniya – Telekom kabi izlanishlarga ahamiyat qaratilgan. Shuningdek sohaga aloqador, yelektron hukumatni shakllanishi muammolari (Jaxon tajribasi) bilan bog‘liq izlanishlarga urg‘u qaratilgan.

Ushbu ilmiy maqola Yangi O‘zbekistonda harbiy xizmatchilar ma‘naviy-axloqiy tanlovini shakllantirishda axborot-kommunikatsion texnologiyalarning o‘rni mavzuidagi ishda tizimli tahlil, qiyosiy tahlil va kontet tahlillar orqali yoritilgan.

MUHOKAMA

Internet va turli xalqaro OAVda tarqatilyotgan ma‘lumotlarga ko‘ra hozir Rossiya va NATO harbiy blogi o‘rtasida gibrid urushi alomatlari mavjud deb keltirilmoqda. Ye‘tibor berib qaralsa, gibrid urushi asosan strategik mintaqada joylashgan davlatlarga nisbatan sodir yetilayotganligi ko‘rinadi. Markaziy Osiyo davlatlari ham turli yirik geosiyosiy kuchlar manfaatlari mavjud strategik hududdagi mamlakatlar sifatida qaralmoqda. Bu siyosiy kuchlar tomonidan mintaqa mamlakatlariga nisbatan “Rangli inqiloblar”, “Boshqariladigan tartibsizliklar” “Bo‘lib tashla, hukmronlik qil” nazariyasini qo‘llash qabilida mintaqa mamlakatlarini o‘ziga og‘dirish yoki tartibsizlik botqog‘iga botirish harakatlariolib borilmoqda. Ayniqsa bu mintaqa davlatlaridagi nodavlat-notijorat tashkilotlar, OAVni o‘z ta‘siriga olishga qaratilgan urinishlar ko‘p bo‘lmoqda va ular to‘xtagani yo‘q [1].

Xorijiy mamlakatlardagi axborot-ma‘rifiy ishlar quyidagi xususiyatlar bilan tavsiflanadi: odatda batalyonga qadar va shu jumladan, ishlaydigan axborot apparatining keng tarmoqlangan tuzilmasining mavjudligi; Barcha darajadagi axborot ishlari bo‘yicha yuqori malakali mutaxassislar bilan to‘yinganlik; axborot

mutaxassislarining yuqori professionalligi; harbiy xizmatchilarning har tomonlama ma'lumotlari bo'yicha komandirlar faoliyatini kuchli axborot va uslubiy ta'minlash; harbiy xizmatchilarga diniy ta'sirni intensiv ishlatish.

Vetnamdagi urushdan keyin Pentagon rahbariyati harbiy kadrlar tizimini tubdan qayta qurish zarurligi to'g'risida xulosa chiqardi. Amerikalik harbiy yekspertlarning fikricha [2], qo'shinlar va jamoatchilik ma'lumotlaridagi kamchiliklar xalqni "Vetnam sindromi"ga olib keldi. Uni bartaraf yetish uchun Mudofaa vazirligining "qo'mondonlik ma'lumotlari" maxsus dasturi asosida harbiy xizmatchilarning ijobiy motivatsiyasini shakllantirish maqsadida harbiy xizmatning afzalliklarini targ'ib qilishning yangi tizimi joriy yetildi. U barcha darajadagi qo'mondonlarga amerikalik harbiy xizmatchilarning axloqiy qiyofasining birinchi navbatda ijtimoiy-siyosiy hamda psixologik jihatlarini shakllantirishda yordam berish uchun mo'ljallangan. Uning ta'sir qilish obyekti, birinchi navbatda, oddiy qo'shinlar va zahiradagi tarkibiy qismlarning oddiy va asosiy tarkibi, Mudofaa vazirligining fuqarolik xodimlari, harbiy nafaqaxo'rlar, shuningdek ularning oila a'zolaridan iboratdir.

Dastur harbiy xizmatchilar ongida davlat va qurolli kuchlar tomonidan qabul qilingan g'oyalar, qadriyatlar va ma'naviy-axloqiy meyorlarni qaror toptirish uchun foydalaniladigan ijtimoiy-siyosiy va psixologik asoslar va tamoyillar majmuasini o'z ichiga oladi. Uning asosiy maqsadi – shaxsiy tarkibning ongi va xulq-atvoriga ta'sir ko'rsatish, boshqacha aytganda, siyosiy sodiq shaxslarni shakllantirish, ularning belgilangan vazifalarni bajarishga ma'naviy-ruhiy tayyorgarligini ta'minlash, alkogolizm va giyohvandlikning oldini olish, unga qarshi kurashish, shuningdek, himoya qilishdan iborat.

Harbiy xizmatchilarning qonuniy huquq va majburiyatlari shaxsiy tarkib ma'naviy-psixologik holatning ustuvor yo'nalishlari hisoblanadi. Qo'shimcha sohalarga quyidagilar kiradi: urf-odatlar va an'analar, naqd pul, martaba ko'tarilishi va boshqalar. Yuqoridagi yo'nalishlardagi ishlarning o'ziga xosligi shundaki, u armiyadagi salbiy hodisalarni bartaraf yetishga qaratilgan.

Shaxsiy tarkibga ta'sir qilishning asosiy usullari ma'lum siyosiy atama va tushunchalardan foydalangan holda his-tuyg'ular va xatti-harakatlarga ta'sir qilishdir. Bundan tashqari, "indoktrinatsiya" deb ataladigan usul qo'llaniladi, uning mohiyati harbiy xizmatchilarni o'z qo'mondonlari tomonidan taqdim yetilgan g'oyalar va qadriyatlarni aksioma sifatida qabul qilishga o'rgatish va shu bilan ularni tanqidiy fikrlash qobiliyatidan mahrum qilishdir.

AQShda zarur jamoatchilik fikrini shakllantirish va qo'llab-quvvatlash uchun radio va televideniya stansiyalarining tarmoqlangan tarmog'i hamda zamonaviy aloqa kanallaridan keng foydalaniladi. Masalan, Yevropadagi Amerika qo'shinlarining radio va televideniye axborot tizimi to'qqizta radiostansiya va to'rtta telestudiyani o'z

ichiga oladi. Radio va televideniya xizmati, kichik tirajli harbiy nashrlar va boshqa ommaviy axborot vositalari imkoniyatlaridan foydalangan holda bo‘linmalar va bo‘linmalar shaxsiy tarkibini, harbiy xizmatchilarning oila a‘zolarini xabardor qilish bo‘yicha chora-tadbirlar rejasini ishlab chiqish uchun javobgarlik bosh qo‘mondonlarga yuklanadi [3].

Ommaviy axborot vositalari yekspertlarining fikricha, uzun maqola yoki nutqdan ko‘ra qisqa video harbiy xizmatchilar ongiga samaraliroq ta‘sir ko‘rsatadi. Shu munosabat bilan ayrim shtatlarning Qurolli Kuchlarida harbiy radio va videomateriallarni tayyorlash bo‘yicha maxsus bo‘limlar tashkil yetilgan. Masalan, Mudofaa vazirligi buyurtmasi asosida Fransiya Mudofaa vazirligi Axborot va jamoatchilik bilan aloqalar xizmati audiovizual departamenti tomonidan 30 ga yaqin filmlar, 20 dan ortiq videomontajlar, 70 ta videokliplar, bir nechta telereportajlar, 700 ta fotoreportajlar tayyorlanmoqda va 12 ming kishi tomonidan tayyorlangan. Ma‘lumotli va qiziqarli materiallarga yega videokassetalar. AQSH Qurolli Kuchlari Birlashgan qo‘mondonliklari tarkibida jangovar harakatlar vaqtida axborot ta‘minotini tashkil yetish uchun hududlarda aholi bilan aloqa o‘rnatish uchun tezkor markazlarni rivojlantirish rejalashtirilmogda [4].

Televideniya va radiodan tashqari, AQSH harbiy rahbariyati matbuotga ham alohida ye‘tibor qaratadi, chunki u shaxsiy tarkib ongida doimiy o‘rin tutadi va uzoq muddatli ta‘sir omili bo‘lib, bu, o‘z navbatida, uning samaradorligini oshiradi. Qurolli kuchlarda tegishli texnikaning umumiy taqsimoti 102 million nusxada chop yetilayotgan 2500 dan ortiq gazeta materiallarini nashr yetish uchun mas‘uldir. AQSH Mudofaa vazirligi to‘g‘ridan-to‘g‘ri 20 dan ortiq jurnallarni, Adliya vazirligi vazirliklari yesa 80 ga yaqin jurnallarni nashr yetadi.

Umumiy qiymat tizimida amerikaliklar uchun “moddiy” yelementning muhimligini anglagan harbiy ommaviy axborot vositalari rahbarlari harbiy xizmatchilarga pul to‘lovlari, kompensatsiyalar, imtiyozlar va imtiyozlar masalasiga katta ye‘tibor berishadi. Qurolli kuchlarning barcha turlarida chiqadigan gazetalarning birlamchi nashrlarining 50% gacha bo‘lgan qismi ushbu muammolarga bag‘ishlangan.

Xorijiy davlatlar armiyalarida jangovar tayyorgarlikni axborot bilan ta‘minlashning samarali shakli bu dolzarb voqealar to‘g‘risidagi rasmiy ma‘lumotdir. Bu boradagi ishlarni tashkil yetishda Mudofaa vazirligi tomonidan tasdiqlangan rahbarlik tamoyillarini armiyaga tatbiq yetish katta amaliy ahamiyatga yega. Masalan, sobiq mudofaa vaziri D. Cheyni "AQSH Mudofaa vazirligining axborot bilan ta‘minlash tamoyillari" nomli hujjatni imzoladi, "Axborot yerkinligi to‘g‘risidagi qonun qoidalari ham maktubda, ham ruhan amalga oshiriladi" va "Targ‘ibotning jamoatchilik bilan aloqalarda o‘rni yo‘q" Jamoatchilik bilan aloqalar departamenti

dasturlari” [5]. Bundan tashqari, “Axborot milliy xavfsizlik manfaatlariga mos keladi, faqat u Qurolli Kuchlarda xizmat qilayotgan shaxslarning xavfsizligi yoki shaxsiy hayotiga salbiy ta’sir ko’rsatishi yoki tahdid solishi mumkin bo’lgan taqdirdagina manfaatdordir.

So’nggi yillarda xorijiy davlatlar qo’shinlarining shaxsiy tarkibi bilan axborotlashtirishda kompyuter texnikasiga katta o’rin ajratilmoqda. Mutaxassislar ushbu faoliyatda undan foydalanishning uchta asosiy yo’nalishini qayd yetadilar: axborot va ma’lumotnoma materiallarini ishlab chiqarish va saqlash; harbiy xizmatchilarning jangovar tayyorgarligi va axloqiy-psixologik tayyorgarligida kompyuter trenajyorlaridan foydalanish; xodimlarning bo’sh vaqti sifatida kompyuter videolarini joriy yetish.

Shu nuqtai nazardan, Fort Irvindagi Milliy o’quv markazining kompyuter uskunalari va boshqalar misoldir. “Hayot tarmog’i”, harbiy xizmatchilar oilalari uchun “chorraha” tarmog’i va yaqinda joriy yetilgan Mudofaa vazirligi tomonidan hayot sifatini monitoring qilish tizimi “Access” kabi interfaol tarmoqlar nafaqat an’anaviy ma’lumotlarni tarqatish bilan cheklanmaydi. Shuningdek, tadqiqot va so’rovlar o’tkazish, shuningdek, qo’shinlardagi ijtimoiy va maishiy masalalar bo’yicha fikr bildirish imkoniyatini beradi.

Germaniyada Bundesverni axborot bilan ta’minlash va "Heros" FRG KK boshqaruv tizimida foydalanish uchun 1 mlrd. markalik 650 ta yangi kompyuter xarid qilinmoqda [6].

G’arb mamlakatlari armiyalarida ommaviy axborot vositalarining muhim yeleменти sifatida reklama alohida o’rin tutadi. Uning asosiy maqsadi harbiy xizmatchilar va aholining katta guruhlarida ongda qurolli kuchlar va harbiy xizmatning jozibali qiyofasini yaratish va saqlash.

Harbiy va fuqarolar ommaviy axborot vositalarida keng ko’lamli reklama prospektlari va ye’lonlarini joylashtirib, ularni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilish, yangi harbiy texnika, harbiy xizmatchilarning ijtimoiy kafolatlarini targ’ib qilish manbalariga aylantirmoqda. Ko’pgina ishga qabul qilish markazlari va universitetlar va kollejlardagi zahiradagi ofitserlarni tayyorlash xizmatlari bunday xizmatlarni taqdim yetadi. Harbiy reklama bo’yicha mutaxassislar ishlaydigan asosiy muammolardan biri bu zamonaviy qahramon obrazini yaratishdir.

1975 yildan beri AQSH Mudofaa vazirligi har yili 10 000 ga yaqin yosh o’g’il-qizlar orasida harbiy xizmatni o’tash bo’yicha ijtimoiy so’rov o’tkazib keladi. 1990-yillarning boshlarida yuzaga kelgan salbiy tendensiyani va Qurolli Kuchlarda xizmat qilishni xohlovchi amerikaliklar soni sezilarli darajada kamaygan salbiy tendensiyani bartaraf yetishga urinish maqsadida Mudofaa vazirligi harbiy xizmatni oshirish uchun mablag’ni sezilarli darajada oshirdi [7].

NATIJALAR

Umuman olganda, turli mamlakatlar armiyalari oldida ko‘plab vazifalar, mazmun, xodimlarni xabardor qilishning tashkil yetilishi va texnologiyasi mavjud. Ular murakkab xususiyatga yega va harbiy xizmatchilarning ongi va xatti-harakatlariga ta‘sir qilishning xilma-xilligi va yuqori samaradorligi bilan ajralib turadi. Biroq, Qurolli Kuchlar shaxsiy tarkibining axborot tizimi har bir shtatda sezilarli farqlarga yega, o‘rnatilgan an‘analarga asoslanadi va armiya va flotdagi axborot-ma‘rifiy ishlarning moddiy imkoniyatlari va o‘ziga xos yehtiyojlariga mos keladi. Qo‘shma Shtatlar hukumati va harbiy ma‘muriyatlari bunday tadbirlar uchun dasturlar yaratish bilan shug‘ullanadi.

Mustaqillik yillarida mamlakatimizda harbiy ta‘lim sohasini rivojlantirishning asosiy tamoyillaridan biri sifatida ma‘naviy-axloqiy tanlovga yega harbiy xizmatchilarni tarbiyalash va ularni moddiy va ma‘naviy jihatdan rag‘batlantirishga alohida ye‘tibor qaratildi. Natijada harbiy sohaga ixtisoslashtirilgan o‘quv yurtlarida chuqurlashtirilgan akademik guruhlarni tashkil yetish, kursantlarning har tomonlama intellektual salohiyatini yuksaltirish maqsadida maxsus ilmiy-tadqiqot markazlar faoliyatini yo‘lga qo‘yish tizimi shakllantirildi.

Ma‘naviy-axloqiy tanlovga qilish qobiliyatiga yega harbiy xizmatchilarni ilmiy-ijodiy imkoniyatlarini samaradorligini oshirish maqsadida harbiy ta‘lim sifatini tubdan oshirish, chet tillar, informatika hamda zamonaviy harbiy fanlarni chuqurlashtirilgan tarzda o‘rgatish tobora dolzarb ahamiyat kasb yetmoqda. Zero, YUNESKO tomonidan berilgan ma‘lumotlarga ko‘ra, “...turmush uchun zarur bilim, ko‘nikma va malakalarini shakllantiruvchi, barqaror rivojlanishga yerishish maqsadini ta‘minlovchi maskan oliy ta‘lim muassasasi bo‘lib qolmoqda va dunyoning yeng rivojlangan mamlakatlarida oliy ta‘lim olishga yehtiyoj bugungi kunda jadal o‘sib bormoqda. Bu holat statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, rivojlanmagan mamlakatlarning 8 % yoshlari universitetlarda tahsil olayotgan bo‘lsalar, yeng rivojlangan mamlakatlarda bu ko‘rsatkich 74 %ni tashkil qilayotganligi qayd yetilgan”[8].

Rivojlangan xorijiy mamlakatlarda harbiy xizmatchilar ma‘naviy-axloqiy tanlovini shakllantirish ustuvor ahamiyat kasb yetadi. Binobarin, xorijlik harbiy soha vakillari aynan yosh harbiy xizmatchilar ma‘naviy-axloqiy tanlovini rivojlantirish asosida bu tizimni samaradorligini ta‘minlashga harakat qiladi. Murakkab global o‘zgarishlar sharoitda esa kuchli harbiy raqobatga bardosh bera olish uchun har bir davlat o‘ziga xos harbiy-siyosiy munosabatlarining oltin qoidasiga amal qilish talab yetiladi. So‘nggi bir asr davomida bosqichma-bosqich, biroq izchil rivojlanib kelayotgan harbiy ta‘lim texnologiyalari bevosita harbiy sohani jadal rivojlantirish jarayonini qo‘llab-quvvatlash, harbiy

ta’lim va tarbiya tizimining sifatini yaxshilash, samaradorligini oshirish, yuqori intellektga ega, ma’naviy-ruhiy jihatdan barqaror, raqobatbardosh harbiy mutaxassislar bilan ta’minlash maqsadlariga xizmat qilmoqda.

Yangi O‘zbekiston sharoitida harbiy ta’lim tizimini takomillashtirish maqsadida axborot muhitini keng joriy qilish sharoitida kreativ yondashuv asosida harbiy xizmatchilarning tadqiqotchilik faoliyatiga barqaror qiziqishini ilg‘or xorijiy tajribalarga tayangan holda rivojlantirish imkoniyatlari yaratilgan bo‘lib, kreativlik va innovatsion tafakkur muhim indikator sifatida ye’tirof qilindi. Harbiy xizmatchilarda tadqiqotchilik layoqatini kreativ yondashuv asosida tarbiyalash va izlanuvchanlik sifatlarini har tomonlama yuksaltirishga xizmat qiluvchi moddiy-texnik baza, meyoriy-huquqiy hujjatlar bazasi tubdan yangilandi. Chunki aynan O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasida “ilmiy-tadqiqot va innovatsiya faoliyatini rag‘batlantirish, ilmiy va innovatsiya yutuqlarini amaliyotga joriy yetishning samarali mexanizmlarini yaratish, oliy ta’lim muassasalari va ilmiy-tadqiqot institutlari huzurida ixtisoslashtirilgan ilmiy-yeksperimental laboratoriyalar, yuqori texnologiya markazlari va texnoparklarni tashkil yetish”[9] ustuvor vazifalar alohida belgilab berilgan. Bu boradagi vazifalar ta’lim jarayonlari mazmunini ilmiylashtirish, talabalarning kognitiv va divergent tafakkurini shakllantirish hamda ijodiy tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Harbiy kadrlar tayyorlashning asosi ijtimoiy va pedagogik jarayon bo‘lib, bunda harbiy mutaxassislarning yuqori sifatli tayyorgarligi orqali davlatning harbiy xavfsizligini ta’minlash uchun belgilangan vazifalarni samarali, sifatli bajarishga qodir bo‘lgan qismlar, bo‘linmalar, tuzilmalar, uyushmalar tashkil yetiladi. Shuningdek, harbiy xizmatchilarning o‘z majburiyatlarini belgilangan tartibda muvaffaqiyatli bajarishlari uchun zarur bo‘lgan bilimlarni, ko‘nikmalarni, ko‘nikmalarni yaratish va rivojlantirish bo‘yicha pedagog xodimlarning umumiy maqsadli, uyushgan, uzluksiz olib boriladigan va o‘zaro bog‘liq faoliyati ayniqsa muhimdir. Harbiy xizmatchilarni va harbiy jamoalarni o‘qitish jarayonini o‘zlashtirish davomida quyidagi vazifalar belgilab olinadi:

- harbiy xizmatchilarni o‘qitish mazmuni, texnologiyasi, shakllari va usullarini o‘zlashtirish;
- harbiy xizmatchilarni tayyorlashda nazariya va amaliyot uyg‘unligini ta’minlash;
- ma’naviy-axloqiy tanlovni shakllantirish va uni samaradorligini baholash va o‘qitishning istiqbolli natijalariga olib keladigan yangi usullarni izlash.

Ushbu muammolarni hal qilish davrida o‘quv jarayonining nazariy tuzilmasi uchun asos ajratilgan bo‘lib, natijada bo‘linmalar, bo‘linmalar va tarkibiy tuzilmalar xodimlarini o‘qitish uchun mavjud uslubiy tizimlarning yaratilishi va takomillashtirilganligi alohida ahamiyat kasb yetadi.

ADABIYOTLAR RO‘XATI (REFERENCES)

1. Bartosh A. A. Gibriddnaya voyna stanovitsya novoy formoy mejgosudarstvennogo protivoborstva // Nezavisimoe voennoe obozrenie, 3-7 aprelya 2017, № 12 (943). S. 1, 10.
2. https://www.trud.ru/article/03-02-2023/1465621_vjetnamskij_sindrom.html;
<https://rg.ru/2023/01/28/55-let-nazad-armiia-ssha-nachala-masshtabnuuu-operaciiu-po-unichtozheniiu-mirnogo-naseleniia-provincii-kuangkaj-vo-vetname.html>
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-seti-obschestvennogo-radioveschaniya-ssha>
4. <https://cyberleninka.ru/article/n/spravedlivost-i-spravedlivosti-tipy-spravedlivosti-vlasti-i-sootvetstvuyuschih-konfliktov>
5. <https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptsiya-bystrogo-globalnogo-udara-v-kontekste-razvitiya-voennoy-strategii-ssha>
6. [http://publ.lib.ru/ARCHIVES/Z/"Zarubejnoe_voennoe_obozrenie"_\(jurnal\)/%C7%E0%F0%F3%E1%E5%E6%ED%EE%E5%20%E2%EE%E5%ED%ED%EE%E5%20%EE%E1%EE%E7%F0%E5%ED%E8%E5,%202003,%20%B903.pdf](http://publ.lib.ru/ARCHIVES/Z/)
7. Shneps-Shneppe, Manfred A. Telekommunikatsii Pentagona: sifrovaya transformatsiya i kiberzashchita / M. A. Shneps-Shneppe. - Moskva : Goryachaya liniya - Telekom, 2019. - 272 s.
8. <https://thinktanks.by/publication/2017/04/21/yunesko-kolichestvo-studentov-v-mire-s-2000-po-2014-godudvoilos.htm>.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi “2017-2021 yillarda O‘zbekistonni Rivojlantirish bo‘yicha Harakat strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-4947-sonli Farmoni // O‘zbekiston Respublikasi Qonuni hujjatlar to‘plami – T.; 2017 – b.37.
10. Mamatkulov, S. (2024). Some Aspects of Increasing the Social Activity of Young People in Uzbekistan (Harmony of National and Foreign Experience). Central Asian Journal of Social Sciences and History, 5(1), 116-135.
11. Sultanov, T. (2023). Socio-philosophical analysis of youth intellectual potential and human capital development. Academia Science Repository, 4(05), 1-10.
12. Маматқулов, Ш. Т. (2022). Ёшлар фаоллигини шакллантириш механизмлари: муаммо ва ечимлар. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 23), 985-993